

LIETUVOS REGIONINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO CENTRŲ ASOCIACIJA

Vilniaus g. 31, LT-62112 Alytus, faks. (8 315) 50150, tel. (8 315) 72842,

<http://www.ratca.lt>, el. p. lratca10@gmail.com

Atsiskaitomoji sąskaita LT907044060005252289, AB SEB bankas

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 300154460

Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai
Lietuvos savivaldybių asociacijai

2020-05-11 Nr. IS-17

PASTABOS DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR.VIII-787 2, 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹ STRAIPSNŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 35², 35³, 35⁴, 35⁵ STRAIPSNIAIS, SEPTINTUOJU¹ IR SEPTINTUOJU² SKIRSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija 2019 m. kovo mėn. parengė Atliekų tvarkymo įstatymo NR. VIII-787 2, 12, 30, 30¹, 30², 35¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 35², 35³, 35⁴, 35⁵ straipsniais ir septintuoju¹ skirsniu įstatymo projektą. Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacija (toliau - LRATCA) parengė pastabas šiam įstatymo projektui ir 2019 m. kovo 27 d. raštu Nr.IS-12 išsiuntė Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija ruošdama naują šio įstatymo projektą į LRATCA pateiktas pastabas neatsižvelgė arba iš atsižvelgė dalies. 2019 m. spalio mėn. parengtas naujas šio įstatymo projektas. LRATCA, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, 2019 m. lapkričio 14 d. raštu IS-40 pateikia pastabas pakoreguotam įstatymo projektui. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija 2020 m. balandžio mėn. dar kartą parengia naują įstatymo projektą, kuriame į LRATCA pateiktas pastabas neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies. Naują įstatymo projektą Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija pateikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei prieš tai nesuderinus nei su viena institucija.

Lietuvos Regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacija išnagrinėjusi Lietuvos respublikos Atliekų tvarkymo įstatymo NR.VIII-787 2, 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 35², 35³, 35⁴, 35⁵ straipsniais, septintuoju¹ ir septintuoju² skirsniais įstatymo projektą (toliau – projektas) teikia pastabas bei pasiūlymus:

1.Projekto 1 straipsnio 3dalis, kuria siūloma įstatymą papildyti 2 straipsnį 39 dalimi, bei Projekto 10 straipsnis, kuriuo siūloma įstatymą papildyti 30⁵ straipsniu. Projektu apibrėžiamas komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimas, o Projekto 10 straipsniu apibrėžiamos į šią veiklą patenkančios funkcijos, inter alia rinkliavos surinkimas bei jų išmokėjimas paslaugų teikėjams, informacijos teikimas apie apskaitytas ir išmokėtas lėšas ir pan.

Atkreiptinas dėmesys, kad vietinė rinkliava mokama į savivaldybės, nustačiusios vietinę rinkliavą, biudžeto sąskaitą (Rinkliavų įstatymo 13¹ straipsnis). Nustatyta vietinė rinkliava yra savivaldybės finansinių išteklių dalis, t. y. savivaldybės biudžeto lėšos (Vietos savivaldos įstatymo 50 straipsnio 1 dalies 4 punktas), todėl šiomis lėšomis teisę disponuoti turi tik savivaldybės.

Nurodytų aplinkybių pagrindu, manome, kad siūlomas teisinis reguliavimas prieštarauja ir Rinkliavų įstatymo, ir Vietos savivaldos įstatymo nuostatoms.

Paaaiškiname, kad Administratorius gali tik surinkti biudžeto lėšas, bet negali jomis disponuoti (negali jų išmokėti, atsiskaityti su paslaugų teikėjais), būtent dėl šių teisinių aplinkybių buvo pateikta ši pastaba, į kurią nebuvo atsižvelgta.

2. Projekto 1 straipsnio 4 dalis, kuria papildomas įstatymo 2 straipsnis 58¹ dalimi apibrėžiant sąvoka „Regioninė kaina“. Siūloma sąvokos „regioninė kaina“ formuluotė nėra tiksli. Atkreiptinas dėmesys, kad gali būti įvairių situacijų: 1) rinkliavos administravimą savivaldybė gali atlikti pati; 2) pavesti rinkliavą administruoti kitam subjektui, kuris yra Regioninis centras; 3) pavesti rinkliavą administruoti kitam subjektui, kuris nėra Regioninis centras. **Siūloma formuluotė yra tinkama tik tam atvejui, kai savivaldybė paveda administruoti rinkliavą kitam subjektui, kuris yra Regioninis centras. Formuluotę būtina tikslinti taip, kad ji tiktų visiems atvejams.**

Taip pat formuluotėje akcentuojama, kad, regioninė kaina nustatyta komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kaina, neįskaitant išlaidų, susijusių su atliekų surinkimo ir vežimo paslauga, nors atliekų tvarkymo centro veikla yra glaudžiai su tuo siejasi, kaip pvz. atliekų surinkimo paslaugos kontrolė, kuriai skiriamas didelis dėmesys ir patiriamos sąnaudos, perkami konteineriai komunalinių ir maisto atliekų surinkimui, iš regioninių centrų lėšų įrengiamos konteinerinės atliekų surinkimo aikštelės, regioninio centro atskirai surenkamos maisto atliekos ir kita. Atskirti išlaidas susijusias su atliekų surinkimo ir vežimo paslauga labai sudėtinga, nes regioninio centro darbuotojai ir transportas gali vykdyti įvairias veiklas, pvz. rinkti maisto atliekas ir pervežti kitą krovinį. **Siūlome atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas įtraukti į reguliuojamą regioninę kainą.**

3. Projekto 1 straipsnio 6 dalis, kuria papildomas įstatymo 2 straipsnis 58³ dalimi apibrėžiant sąvoka „Regioniniai komunalinių atliekų tvarkymo įrenginiai“. Iš pateikto apibrėžimo nėra aišku, ar bet koks iš išvardintų įrenginių (mechaninio apdorojimo įrenginys, kompostavimo aikštelės, didelio gabarito atliekų surinkimo aikštelės ir kt.), kurį valdo regioninis atliekų tvarkymo centras ar komunalinių atliekų sistemos administratorius, ar kita įmonė, yra regioninis, ar tik toks, kuris naudojamas viso regiono reikmėms? Iš pateikto apibrėžimo nėra aišku, ar, pvz., kompostavimo aikštelė, kurią savivaldybės pavedimu valdo įmonė, bet kuri yra naudojama tik vienos savivaldybės reikmėms, yra „Regioninis komunalinių atliekų tvarkymo įrenginys“ ?

Pakartotinai siūlytina patikslinti sąvoką „Regioniniai komunalinių atliekų tvarkymo įrenginiai“, papildant požymiu, kad komunalinių atliekų tvarkymo įrenginiai yra regioniniai tuomet, kai jei naudojami viso regiono reikmėms:

Regioniniai komunalinių atliekų tvarkymo įrenginiai – mechaninio – biologinio apdorojimo įrenginiai ir (ar) biologinio apdorojimo įrenginiai, nepavojingųjų atliekų sąvartynai, didelio gabarito atliekų surinkimo aikštelės, kompostavimo aikštelės ir kiti įrenginiai, *naudojami viso regiono reikmėms, ir kurių valdytojas - regioninis atliekų tvarkymo centras ar komunalinių atliekų sistemos administratorius (savivaldybių pavedimu), ar kita įmonė (savivaldybių pavedimu).*“

4. Projekto 1 straipsnio 7 dalis, kuriuo papildomas įstatymo 2 straipsnis 58⁴ dalimi. Šiuo straipsniu siekiama apibrėžti sąvoką „Reguliuojamoji kaina“, kuri apibrėžiama kaip „regioninių atliekų tvarkymo centrų <...> komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kaina <...>“. Pabrėžiame, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius, kurio sąvoka apibrėžta Projekto 1 straipsnio 3 dalyje ir kuris gali atlikti iš esmės visas tokias pačias funkcijas kaip ir regioninis atliekų tvarkymo centras (valdyti komunalinių atliekų tvarkymo įrenginius, organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą ir net teikti atliekų tvarkymo paslaugas), tačiau atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos *kaina nebus reguliuojama.*

Ne kartą, teikiant pastabas dėl rengiamo įstatymo projekto, siūlėme aiškiai apibrėžti sąvokas „regioninis atliekų tvarkymo centras“ ir „komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus“. Šios sąvokos iš esmės yra vienodos, todėl visiškai nesuprantama, kodėl šios sąvokos nėra „apjungtos“, arba nėra aiškiai išskirti šių „darinių“ skirtumai, o kainas siekiama reguliuoti tik regioninių atliekų tvarkymo centrų.

Pakartotinai siūlome patikslinti sąvokas „regioninis atliekų tvarkymo centras“ ir „komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus“.

5. Projekto 3 straipsnio, kuriuo įstatymas papildomas 25¹ straipsniu, 1 dalyje numatyta, kad Taryba tvirtina investicijų vertinimo ir derinimo tvarkos aprašą, derina regioninių atliekų tvarkymo centrų ir atliekų deginimo įrenginio valdytojo investicijas, susijusias su komunalinių atliekų tvarkymu ir deginimu. Kol nepatvirtintas investicijų vertinimo ir derinimo tvarkos aprašas, neaišku kokias investicijas (investicijas į plėtrą, reinvesticijas ar kt.?) reiks derinti, kokia forma ir ar reiks derinti su savivaldybėmis? Kol neaiški investicijų vertinimo ir derinimo tvarka, negalima įvertinti kiek laiko tai gali užtrukti. **Pakartotinai siūlome investicijų vertinimo ir derinimo tvarką numatyti įstatyme.**

6. Projekto 3 straipsnio, kuriuo įstatymas papildomas 25¹ straipsniu, 4 dalyje nustatyta, kad Tarybos pajamas sudaro 1 proc. praėjusių metų regiono atliekų tvarkymo centro veiklos pajamų ir laiku nesumokėjus šios dalies skaičiuojami 0,02 procento dydžio delspinigiai už kiekvieną pradelstą mokėjimo dieną. Kadangi savivaldybės dažnai delsia laiku atsiskaityti su regioniniu atliekų tvarkymo centru už suteiktas paslaugas, nes nesurenka rinkliavos lėšų, o rinkliavos didinimas yra labai ilgas ir nuo politinės valios priklausantis procesas. **Siūlome 1 proc. nuo pajamų ir delspinigius skaičiuoti savivaldybėms, o ne regioniniams atliekų tvarkymo centrams, nes ne nuo regioninių atliekų tvarkymo centrų o nuo savivaldybių sprendimų ir savalaikio savivaldybių atsiskaitymo priklauso apmokėjimas Tarybai.**

7. Dėl projekto 5 straipsnio. 30 straipsnio pakeitimas, kurio nurodyta, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius gali atlikti šias komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkcijas, jeigu jas paveda savivaldybė, įskaitant ir 9 dalyje nurodytą funkciją vykdyti komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo veiklą. Teisės akto nuostatos toliau veda į tai, kad administruoti gali bet koks juridinis asmuo, jeigu tik turi savivaldybės pavedimą. ***Atkreiptinas dėmesys į neracionalų lėšų poreikį administravimą vykdant skirtingiems subjektams, decentralizuotai. Neaišku, kaip bus vertinama regioninė reguliuojama kaina, jei skirtingi subjektai administruos sistemą bei rinkliavos lėšas.***

8. Projekto 7 straipsnio 30² straipsnį 6 dalimi siūloma nustatyti, kad regioninė kaina grindžiama su būtinosiomis su komunalinių atliekų tvarkymu, išskyrus komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų savivaldybėse, susijusiomis pagrįstomis sąnaudomis, reikalingomis komunalinių atliekų tvarkymo paslaugai suteikti, ilgalaikiam komunalinėms atliekoms tvarkyti skirtos regioninių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių eksploatavimui, jų atnaujinimui, plėtrai užtikrinti, priimtinos komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo užtikrinimui ir aplinkos taršos mažinimui. Atkreiptinas dėmesys, kad neįtrauktos visuomenės švietimo, darbuotojų ugdymo, rinkliavos lėšų administravimo sąnaudos. Be to, numatyta pareiga pagrįsti, kad regioninė kaina grindžiama būtinosiomis sąnaudomis, tenka regioniniam atliekų tvarkymo centrui. Kodėl pagrįsti reikalinga tik atliekų tvarkymo centrui? Neaišku, kaip yra su kainos pagrindimu, jeigu regioniniam centrui savivaldybė neperduota visų komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimo funkcijų. Ar kitiems (pvz. rinkliavos administratoriui) jų pagrįsti nereikia? Gal šios išlaidos nereguliuojamos? ***Pakartotinai siūlome aiškiai įvardinti visas reguliuojamos kainos dalis ir kam tenka pareiga jas pagrįsti.***

9. Dėl Projekto 7 straipsnio, kuriuo siūloma pakeisti ATĮ 30² straipsnį. Projekto 7 straipsnio 4 dalimi siūloma nustatyti: „rinkliavos <...> dydį nustato savivaldybės taryba, <...> ir *neviršydama* Tarybos nustatyto regioninės kainos paskirstyto dydžio savivaldybei (neįskaitant išlaidų, susijusių su atliekų surinkimu ir vežimo paslauga)“.

Nors siūlomas reguliavimas ir buvo patikslintas, iš dalies atsižvelgiant į anksčiau pateiktas pastabas, tačiau Siūlomas teisinis reguliavimas lieka neaiškus, nes visiškai neaišku, kaip Tarybos nustatytas ir paskirstytas kainos dydis koreliuos su šiuo metu galiojančia vietinės rinkliavos nustatymo metodika, pagal kurią vietinė rinkliava yra dvinarė, t.y. viena rinkliavos dalis yra pastovioji, o kita – kintama.

Taip pat pažymėtina, kad ne visais atvejais komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius ir regioninis atliekų tvarkymo centras yra vienas ir tas pats subjektas. Komunalinių

atliekų tvarkymo sistemos administratorius (ne regioninis atliekų tvarkymo centras) taip pat kaip ir regioninis atliekų tvarkymo centras gali vykdyti regioninių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginių valdymą, gali teikti atliekų tvarkymo paslaugas, todėl šie kaštai (įrenginių eksploatavimo, lėšų administravimo) taip pat turėtų būti įtraukiami nustatant kainą, nors pagal šį įstatymo Projektą komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus kaina nėra reguliuojama.

10. Projekto 7 straipsnyje, kuriuo įstatymas papildomas 30² straipsnio 10 dalimi, numatyta, kad savivaldybių tarybos, atsižvelgdamos į Tarybos nustatytas regionines kainas, šių kainų padalinimą regiono savivaldybėms, pridėjusios savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo kainą, ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo regioninių kainų patvirtinimo nustato naujus arba patvirtina esamus rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius. Pagal šį kainos paskirstymo modelį išeitų, kad tų savivaldybių atliekų turėtojai, kurios labiau nutolusios nuo regioninių atliekų tvarkymo objektų, ir kur atstumai tarp atliekų turėtojų žymiai didesni, mokėtų daugiau, nors susidarantys atliekų kiekiai gali būti ir žymiai mažesni. Atliekų surinkimo ir transportavimo sąnaudos tiesiogiai priklauso nuo laiko, reikalingo atliekoms surinkti, pravažiuotų atstumų bei surenkamų atliekų kiekių. Išdėstyti kriterijai prieštarauja projekto 30² straipsnio 1 dalies 1 punktui (būtų nesilaikoma solidarumo principo, kuriame yra numatyta, kad nustatant rinkliavą ar kitą įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą, reiškia, kad palankesnes sąlygas dėl ekonominių, gyvenamosios vietos, atstumo iki atliekų tvarkymo įrenginių ar kitų priežasčių turintys komunalinių atliekų turėtojai prisideda prie komunalinių atliekų tvarkymo finansavimo, kad būtų sudarytos prieinamos sąlygos naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslaugomis komunalinių atliekų turėtojams, kurie tokių sąlygų neturi ir kuriems rinkliava ar kita įmoka už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą tampa didesne našta). **Siūlome į regioninės kainos padalinimą įskaičiuoti ir atliekų surinkimo bei transportavimo išlaidas ir jos padalinimą palikti spręsti pačioms savivaldybėms arba regionų plėtros taryboms.**

11. Projekto 7 straipsnio 12 dalis, kuriuo siūloma papildyti 30² straipsnį 12 dalimi, neįtrauktos rinkliavos lėšų administravimo sąnaudos.

12. Projekto 18 straipsnis, kuriuo siūloma papildyti 35² straipsniu ir nustatyti savivaldybių atsakomybę už ATĮ ir Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane joms nustatytų užduočių šiame plane nustatytais terminais ir neužtikrinusioms plane numatytų reikalavimų, skiriant baudas, tačiau trūksta konkretumo ir aiškumo, kaip bus vertinamas ir skaičiuojamas užduočių vykdymas.

To pačio straipsnio 6 dalyje numatyta, savivaldybėms bus skiriamos baudos ir už reikalavimo sudaryti sutartis su gamintojais ir importuotojais, jų įsteigtomis organizacijomis nevykdymą, tačiau neaišku, kaip už tai atsako gamintojų ir importuotojų organizacijos.

13. Projekto 22 straipsnyje nustatyta įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarka ir terminai. Projekte siūloma pirmuosius kainų projektus pateikti iki 2021 m. balandžio 1 d. o regioninę kainą nustatyti iki 2021 m. rugsėjo 1d. Kadangi įstatyme numatyta, kad LR Vyriausybė ir Taryba iki 2020 m. gruodžio 1 d. priima šio įstatymo įgyvendinančius teisės aktus (metodikas ir tvarkas) ir tik po priėmimo bus galima realiai įvertinti reikalingus pokyčius atliekų tvarkymo centrų apskaitos sistemose bei ataskaitose, investicijų ir veiklos planų parengimui ir derinimui reikalingą laiką, bei laiką įvykdyti viešuosius pirkimus (jeigu paslaugos bus perkamos). Kai reguliuojamą kainą įvedama pirmą kartą, terminai pasiruošimui turėtų būti ilgesni, taip pat netikslinga pirmą kartą reguliuojamą kainą patvirtinti ne nuo metų pradžios, o į metų pabaigą. *Siūlome pirmąją regioninę kainą nustatyti ne anksčiau kaip nuo 2023 metų sausio 1d.*

Dar kartą, teikdami pastabas dėl ATĮ projekto, siūlome Projektą rengti kartu su poįstatyminių teisės aktų projektais. Kol jų turinys nebus žinomas, neįmanoma suprasti naujo modelio veikimo ir įvertinti jo efektyvumą bei racionalumą.

Apibendrinant pažymėtina, kad iš parengto Projekto lieka neaišku, ar siekiama užfiksuoti šiuo metu Lietuvoje esančią faktinę atliekų tvarkymo sistemų situaciją, kai kiekviena savivaldybė turi/gali turėti

savo atliekų tvarkymo sistemos administratorių, ar siekiama įtvirtinti tik regioninį atliekų tvarkymo sistemos administravimo principą. Aiškus Įstatymo Projekto tikslo suvokimas yra būtinas, siekiant objektyviai įvertinti reikalingą pereinamąjį Įstatymo Projekto įgyvendinimo laikotarpį. Pirmuoju atveju toks laikotarpis galėtų būti 2 metai, antruoju atveju turėtų būti bent 4 - 5 metai. Jeigu Projektu siekiama užfiksuoti šiuo metu Lietuvoje esančią faktinę atliekų tvarkymo sistemų situaciją, neaišku, kodėl kainų derinimo pareiga tenka tik Regioniniam atliekų tvarkymo centrui (ne sistemos administratoriui), nors šios sąvokos ir jų turinys yra iš esmės yra vienodi. ***Bet kuriuo atveju, įstatymo įsigaliojimo data 2021 m. sausio 1 d. – visiškai nereali ir neįgyvendinama.***

Tik išsiaiškinus Projekto tikslą, būtų galima spręsti dėl įstatymo, kiek tai susiję su mokėjimais už komunalinių atliekų tvarkymą, įsigaliojimo termino.

Taip pat, atkreipiame Jūsų dėmesį, kad Aplinkos ministerijos iniciatyva nuo 2017 m. pradėta taikyti dvinarė mokėjimų sistema už atliekų tvarkymą. Šios sistemos įgyvendinimas pareikalavimo papildomų lėšų. Siūlomo Įstatymo projekto (jam pritarus) įgyvendinimas taip pat pareikalaus papildomų lėšų.

Prašome Įstatymo projekte išspręsti:

- 1) lėšų, panaudotų dvinarės mokėjimo sistemos įgyvendinimui kompensavimo;
- 2) įstatymo įgyvendinimui reikalingų lėšų kompensavimo klausimus.

Nurodytų aplinkybių pagrindu, informuojame, kad nepritariame Projektui. Daugelyje projekto vietų teikiamos nuorodos į poįstatyminius teisės aktus, kurių turinys nėra žinomas, nes jie apskritai nėra sukurti, todėl neįmanoma suprasti naujo modelio veikimo ir įvertinti jo efektyvumą bei racionalumą.

Siūloma pateikti įstatymo projektą teikti svarstymui kartu su visais lydimaisiais teisės aktų projektais, kad būtų aiškus siūlomo modelio veikimas. Manytina, kad lydimųjų teisės aktų nebuvimas yra esminis Projekto trūkumas

Prezidentas

Algirdas Reipas